

Urbanistica în concepția Partidului Comunist Român—1921-1944

Marxism-leninismul este știința vieții și fericirii popoarelor. Această concepție multilaterală care a imbrățișat prin teorie, acțiune și organizare toate sectoarele vieții sociale politice, economice și spirituale, era natural și just ca să conțină în esență să și problema urbanismului.

După o definiție destul de cunoscută, urbanismul a fost considerat totdeauna ca „un ansamblu de măsuri tehnice”, administrative, economice și sociale menite să permită dezvoltarea armonioasă a aglomerațiilor. Marxism-leninismul a venit și a înfrâcat urbanistica în mania populară și profund umanistă a unei vieții mai fericite și mai variate atât din punct de vedere material cât și spiritual.

Marxism-leninismul a legat urbanistica de popor, de viață și aspirațiile sale luptătoare și transformator-revolutionare.

In societatea burgheză, urbanistica era nedespărțită de noțiunea de clasă exploatațoare, clasă care-și ducea viață în lux, desfriu și dispreț față de munca creațoare din uzine, de la sate și din mijlocul intelectualității.

Astăzi, marxism-leninismul prin acțiunea realizatoare a partidelor comuniste și prin construirea invincibilă a societății socialești a dovedit, cum spunea marele Goethe în Faust „că bărbătescă demnitate nu-i mai prejos de măreția cea zeească”.

Această „bărbătescă demnitate” a maselor populare a constituit și constituie izvorul creator al marilor realizări socialești în general, și al mărețelor realizări urbanistice în special.

Politica de pace a partidului nostru promovată cu o rară înțelepciune și originalitate, este însoțită de un nou avint creator în realizările urbanistice.

Urbanistica a urmat și urmează astăzi în toate țările socialești acest drum, iar în țările capitaliste este sub influență și presiunea permanentă a maselor și a marilor urbanisti progresiști.

Dar, toate aceste realități sunt rezultatul unor lupte și jertfe nemuritoare.

Încă de la primele încări de acțiune și organizare socialistă, problema urbanistică a stat în centrul preocupărilor organizațiilor socialești iar după anul 1921, al Partidului Comunist Român și a celorlalte organizații revoluționare.

În anul 1888, Manifestul Partidei muncitorilor publicat în Muncitorul din 21 ianuarie, prevedea ca „toate comunele să răscumpere casele de

închiriat și să le închirieze cu prețuri care să nu treacă peste cheitulile de ținere în bună stare și de zidit din nou". Iar în proiectul de program al Uniunii Socialiste din România infășurat în Calendarul Muncii din anul 1909 se preciza următoarele deziderate urbanistice:

- Stabilirea unui impozit asupra clădirilor nelocuite și a terenurilor nelucrate.
- colonii școlare, băi pentru elevi, etc.
- asanarea și repararea obligatorie pe cheltuiala proprietarilor a locuințelor recunoscute ca nesfârșitoase.
- aplicarea strictă a legilor de salubritate publică și largirea lor.
- Crearea de sanatorii, maternități și dispensare gratuite, comunale și intercomunale.
- crearea azilelor de noapte și a ospătăriilor populare. Băi populare gratuite.

— construirea de către comună a locuințelor higienice și ieftine. Face-rea, largirea și buna întreținere a străzilor. Supravegherea locuințelor, atelierelor, apelor, alimentelor și produselor farmaceutice.

In programul publicat în „România Muncitoare” din 24 Ianuarie 1910, Partidul Social-Democrat declară că va lupta pentru următoarele revendicări:

- construirea de locuințe higienice și ieftine, ridicarea de depozite comunale pentru cărbuni și lemne, organizarea unei asistențe publice prin înființarea de aziluri de noapte pentru lucrătorii fără lucru, de birouri de piață, colonii de vară pentru copii săraci, înființarea de farmacii comunale, votarea de subvenții pentru sindicate, pentru lucrătorii fără lucru, etc.

De asemenea în programul pentru alegerile din februarie 1914 se prevede „participarea statului și a comunelor la construirea de locuințe ieftine”, iar în cel votat la Conferința Partidului Socialist din 23–26 mai 1919 se cere de asemenea „organizarea de către Stat de cămine pentru creșterea și educarea orfanilor și construcții de locuințe ieftine și igienice de către comune și dreptul comunelor de a rechiziționa casele mari existente”.

Prin crearea Partidului Comunist Român în mai 1921 problema urbanistică este ridicată pe o treaptă superioară, revoluționară.

Astfel în raportul prezentat de Gheorghe Cristescu la primul congres al partidului se expune următorul program urbanistic cu caracter socialist :

- asigurarea locuințelor igienice pentru săraci.
- toate imobilele mari și de speculă trebuie confiscate și comunizate, exceptându-se numai cele pentru trebuință personală. Vechii proprietari nu au dreptul să-și păstreze decit locuința ce le este necesară pentru ei și familiile lor
- toate locuințele insalubre vor fi dărâmate. Populația îngrămadită pînă acum în cartierele muncitorești va fi strămutată în cartierele cu locuințe disponibile
- orașele și satele trebuie să intreținute curat. Se vor construi locuințe noi și igienice pe socoteala comunelor și vor fi puse la dispoziția cetățenilor fără domiciliu prin comisiile municipale și cele alese pe cartiere de comun acord cu organele centrale și locale.

— îngrijirea curățirii aerului, solului și apelor. Aprovizionarea și întreținerea socială pe baze științifice, măsuri contra bolilor contagioase, lupta contra bolilor sociale, doctori și medicamente gratuite.

De acum înainte — atât în legalitate cât și în ilegalitate — Partidul Comunist Român devine un creator original de metode, de situații și organizații, de acțiuni diverse în toate sectoarele societății românești.

Originalitatea metodelor de acțiune și organizare, rolul creator în adaptarea acestor metode, găsirea soluțiilor imediate, rapiditatea pregătirii acestor acțiuni, crearea noilor cadre, dovedește odată mai mult prezența sa, zi de zi în toate manifestările gîndirii, culturii, literaturii și deci și a urbanisticii românești.

Partidul începe să acioneze, să organizeze și să realizeze fără a imita. El reușește să întrețină marele dialog între viață și osmeni, dialog care reprezintă în realitate legătura cu masele, cu poporul. El reușește să îndrumese și să conduce zeci de organizații și publicații în care revendicările imediate sunt legate cu lupta pentru înfăptuirea societății socialistice.

Acest rol conducerător, creator original și coordonator, a făcut posibile vîjelioasele ridicări de masă de la demonstrațiile de stradă și grevele ceferiștilor și petroliștilor pînă la frontul popular antifascist sudat cu jertfe eroice atât în timpul acestor acțiuni cât și în timpul dictaturii militaro-fasciste, culminind cu insurecția de la 23 august 1944 care ne-a adus socialismul dezrobitor pe care astăzi îl trăim liberi și fericiți. Gîndirea urbanistică a fost impletită cu acțiunea urbanistică și această acțiune cu întreaga acțiune a partidului.

În acest scop partidul comunist a folosit toate organizațiile politice și sindicale în frunte cu Blocul muncitoresc și țărănesc și sindicalele unitare, numeroase organizații obștești și intelectuale din care nu au lipsit nici Liga chirilașilor, nici Comitetele cetățenești prezidate de Dem. I. Dobrescu și nici asociațiile de scriitori, artiști, arhitecți și funcționari publici.

În martie 1926, consilierii comunali comuniști din București, Iași, Arad Arad și Oradea, aleși în alegerile din anul 1925 pe lista opoziției unite, citesc și propun să se voteze într-o ședință plenară un important document intitulat „Declarația Consiliilor muncitorești”, în care revendicările urbanistice sunt implete cu protestul împotriva măsurilor și legilor opresive ale burgheriei.

Nici un consilier comunal — se spune în document — nu poate servi interesele poporului muncitor, fiind incătușat de lanțul legislației reacționare a oligarhiei.

În anul 1928 Blocul muncitoresc-țărănesc expune în programul său următoarele deziderate urbanistice :

- măsuri contra speculei și a lipsei de locuințe;
- măsuri radicale împotriva speculei, a scumpetei și cametei;
- aprovisionarea populației nevoioase cu alimente și combustibil;
- clădirea de locuințe ieftine de către stat și de către comune. Rechiziționarea locuințelor de lux pentru a ușura nevoia de locuințe a păturilor sărsacice;
- ajutoare de către stat și comune pentru construcția de cămine muncitorești, colonii școlare, case de sugaci etc.

Pe acest drum de gîndire urbanistică este prezent și Dem. I. Dobrescu, care atât în timpul primariatului general cit și prin comitetele cetățenești — în strînsă legătură cu Partidul Comunist Român — s-a afirmat ca un creator și adept al unei concepții urbanistice științifică, progresistă și populară.

Am lucrat împreună cu Dem. I. Dobrescu, în calitate de responsabil al P.C.R., vreme îndelungată. Acest remarcabil gînditor urbanist, creator al parcurilor Snagov și Bâneasa, autor al planului de asanare a lacurilor rîilor Snagov și Bâneasa, autor al planului de asanare a lacurilor din jurul orașului București, inițiator împreună cu alți intelectuali valo-roși al Asociației pentru Urbanistica Bucureștiului¹, era în același timp un nefîntrecut om de acțiune. Sub îndrumarea P.C.R., el punea concepțile urbanistice în slujba păcii. La congresul Uniunii internaționale a orașelor ținut la Londra în 1932, Dem. I. Dobrescu preciza, că această organizație nu trebuie să rămână o simplă organizație unde să se desbată probleme abstracte, adeseori fără rezultate practice. Solidaritatea între orașe nu poate decât să întărească ideea păcii. „El propunea ca municipalițările să înlesnească într-o largă măsură viața studenților străini și să organizeze academii internaționale pentru popoare. Era o cale justă și, o concepție împede, profund umană de pace și colaborare între popoare care-l aprobia și mai mult de lupta partidului comunist.

Remarcabil militant antifascist — pentru că lupta împotriva fascismului să-a contopit de cele mai multe ori cu lupta pentru o urbanistică populară — Dem. I. Dobrescu a devenit și a rămas pînă la sfîrșitul vieții un colaborator și un prieten dezinteresat al comuniștilor, cu toate unele confuzii politice.

„Pentru salvarea unei clase incapabile nu putem să ucidem o omenire întreagă” scria în anul 1935 Dem. I. Dobrescu.

„Asociația pentru urbanistica Bucureștiului” a organizat în direcță legătură cu Partidul Comunist Român numeroase conferințe și simpozioane la Fundația universitară cu participarea celor mai cunoscuți specialiști, scriitori, artiști și alți intelectuali remarcanți, mobilizând astfel mii de muncitori și alte categorii sociale pe drumul acțiunii pentru o urbanistică populară folositoare întregului popor muncitor și creator.

Pînă la 23 august 1944, Partidul Comunist Român în adincă ilegalitate și supus celei mai cumplite terori, a știut să unească mai departe și cu aceeași măestrie lupta împotriva fascismului și războiului cu lupta de fiecare zi pentru o viață mai fericită a maselor.

După victorie, acțiunea urbanistică a continuat cu aceeași hotărîre. În 1945 a luat ființă un Consiliu Superior Urbanistic compus din 70 persoane, la ale cărui sedințe au participat de mai multe ori Gh. Gheorghiu-Dej și Dr. Petru Groza. Pentru Partidul Comunist Român urbanistica a devenit astăzi un mijloc colectiv și științific de acțiune și realizare care într-adevăr dăruiește poporului nostru adevaratul confort cu o viață din ce în ce mai frumoasă și mai imbelüşăță, viață bazată pe nestăvilită dezvoltare tehnico-științifică, în strînsă prejuire și grijă față de om, față de muncă, față de creație, față de pace.

Roadele gîndirii și acțiunii urbanistice revoluționare le vedem și le simțim cu toții.

Priviți cum Capitala și sutele de orașe și sate își schimbă clipă cu clipă veșmîntul urbanistic.

Privii cum condițiile de viață se unesc cu frumoșul, cu folositorul, cu întreaga viață a colectivității socialiste.

Privii cum cocioabele din cartierele muncitorești s-au transformat în parcuri cu locuințe moderne, terenuri de sport, muzeze, case de cultură, spitale, maternități și polyclinici nenumărate, cu mii și mii de creșe și grădinițe luminoase, în care copii muncitorilor, târanilor și intelectualității zbură spre un viitor de neimaginat.

Numai privindu-le și este o binecuvântare.

Aceasta este concepția urbanistică care a stat la baza acțiunii P.C.R. Astăzi putem să-l înfruntăm pe marele Bufon care spunea „că stilul este omul”.

Nu ! stilul este societatea, este colectivitatea cu varietatea omenească și creațoare, cu măreția visului și realitatea frumosului colectiv.

Stilul este socialismul făurit de Partidul Comunist Român și de celelalte partide frățești.

Urbanismul nu este decât stilul vietii fericite, stilul poporului care muncește, creaază și construiește curajos și convins socialismul.

L'urbanisme en la conception du Parti Communiste Roumain (1921—1944)

RÉSUMÉ

Après une courte introduction où l'on donne la définition de la notion d'urbanisme, on indique que dans la conception marxiste-léniniste l'urbanisme a revêtu des habitudes populaires et profondément humanistes. Le problème de l'urbanisme a été au centre des préoccupations des organisations socialistes et après 1921 du Parti Communiste Roumain et des autres organisations révolutionnaires.

En 1921, au Congrès pour la constitution du Parti, le problème de l'urbanisme est inscrit en un programme d'urbanisme à caractère socialiste.

L'originalité des méthodes d'action et d'organisation le rôle créateur en l'adaptation de ces méthodes, la découverte des solutions immédiates, la rapidité de la préparation de ces actions, la création de nouveaux cadres, prouvent encore une fois sa présence, de chaque jour, en toutes les manifestations de la pensée, de la culture, de la littérature, et donc de l'urbanisme roumain aussi.

Après le 23 Août 1944, la pensée d'urbanisme a été combinée avec l'action d'urbanisme, et cette action avec l'action toute entière du Parti. Ainsi, en 1945 a été fondé le Conseil Supérieur d'urbanisme.

Aujourd'hui, les fruits de la pensée et de l'action d'urbanisme révolutionnaire se voient et sont partout ressentis.